

Skrivelse

til

Hr. Major, Ridder og Fattigdirektor Mangor

om en

Fattigbestyrerdjævel,

med et Par Ord

om

hvorledes en Fattigbestyrer ikke bør være.

af

M. Wint her.

Motto. Naar Djævelen antager en Fattigbestyrers Skikkelse, saa er han den værste af alle Djæble.

Kjøbenhavn, 1831.

Trykt paa Forfatterens Forlag
hos E. Græbe & Son.

2110112

Handwritten text, likely a title or header, appearing as a mirror image.

Handwritten text, likely a title or header, appearing as a mirror image.

Handwritten text, likely a title or header, appearing as a mirror image.

Handwritten text, likely a title or header, appearing as a mirror image.

15325

Handwritten text, likely a title or header, appearing as a mirror image.

Handwritten text, likely a title or header, appearing as a mirror image.

Handwritten text, likely a title or header, appearing as a mirror image.

Der gives faae Embedsmænd i Staten, som have en
saa direkte og indirekte Indflydelse paa sine Medmens-
ners Liv, som en Fattigdirektor. Det er den tal-
rigste Klasse af Stadens Indvaanere, som han er be-
fikket til at vaage over; deres Glæder og Lidelser,
deres Dphold og hele Tilværelse har han i sin Haand.
Fra ham udspringer det Haab og den Trøst, som skal
husvare og glæde fattige Hjerter. Den Fattige er som
Fuglen under Himlens Sky; han har hverken By eller
Hjem, han kan ikke sørge for den Dag imorgen, han
lægger sin Fremtid i Guds Haand. Derfor er en Fattig-
direktor en Embedsmand, der har en uberegnelig Ind-
flydelse paa en heel Klasse af Menneskers Tilværelse,
og da nu Staden Kjøbenhavn er saa lykkelig at eje en
Mand i Dem, Hr. Major! der besidder den bedste
Evne at tale til fattige Hjerter, der alle kjende Dem
og bevare deres Erindring i Hjertets Lønkammer og
i den lille Stue, hvor Krusemynten groer i tørve-
lige Potter inden det lille Vindue; saa er det af vels-
beraadt Hu at jeg har været saa fri at tilskrive Dem
disse Par Linier, der ville finde Gjenklang saavel i

Deres Hjerte, som i mange Andres. At De med Rørelse vil læse, hvad jeg nedenfor kommer til at berøre om en Dævel af Fattigbestyrer, der blot besad det tilfældes med andre Menneſker, at han bar Deres Skikkelse, derom tvivler jeg slet ikke, da De er Manden, der i Praxis har viist og daglig viser, at De er hjemme i det Embede de bestrider; og det saaledes, at Deres Embedstid og Handlemaade ikke vil blive et umærkeligt Blad i Fattigvæsenets Historie hertillands, men bevarer mellem saa mange andre paa Historiens Table til en evig Erindring.

Det er naturligt, at den Dævel af en Fattigbestyrer, som jeg her kommer til at omtale, blot lever i min Imagination. Men netop ved at fremstille Dævelen med grelle Farver, fremmes han. Det gaaer med dette Væsen, som det gik Medusa da hun saae sig i Speilet. Skulde der gives en beslægret Dævel af denne i den virkelige Verden, som jo ikke blot er tænkeligt, men ogsaa muligt, da Dævlens Antal er større end man vil vide af og viser sig i mangfoldige Skikkelser; saa er det jo netop en Gæde og Glæde for Hovedstadens Indvaanere, der alle tilbørligen kjende og vurdere Hr. Majorens Bestræbelser, at de kunne gjøre en Sammenligning mellem en Dævel af en Fattigbestyrer og Dem, og det er let at giette hvad Resultatet vil blive Dem angaaende, Hr. Major! saa jeg ikke behøver her at udvikle denne Paralel videre.

Vel veed jeg, at hvad jeg her fortæller er ikke behageligt; langt fra! men til Livet hører jo ogsaa Djævelen, som man til Dverflod kan læse i Bibelen, og naar ingen vilde skræmme dette Væsen fra Livet, saa gjorde han tilsidst hele Verden til en Landvei, hvorpaa Retfærdigheden og Ondskaben foer i Droscher og Wienerdogne lugt ned i Helvede. Vi vide jo ikke, hvem der engang bliver Deres Eftermand, Hr. Major! og det kan derfor ikke være afvejen i et Speil at vise en Skikkelse, saaledes som den har været og ikke bør være.

Men for at sætte dette tilbørligen ud fra hinanden, vil jeg gaae systematisk frem, dog uden at binde mig til nogen bestemt Orden, og jeg vil saaledes i Korthed udvikle hvorledes en Fattigbestyrer ikke bør være.

En Fattigbestyrer bør have sin Konges Agtelse og Tillid. Men denne Agtelse og Tillid bør han ikke erhverve sig ved Kryberi og Spytstikkeri, ved at hylle den retfærdige og veltænkende Mand, naar han ikke er det. Han bør i Gjeringen vise, at han fortjener sin Monarks Naade og Tillid, og det saaledes, at den sulkende Fattiges Lærer ikke pletter den Orden, Monarken maaskee kan skjænke ham, fordi han troer ham værdig dertil.

Han bør have sine Medborgeres Agtelse. For en Fattigdirektor er Publikums Ag-

telse af allerstørste Vigtighed. Men denne Agtelse erhverves ene ved en rebelig, sm og agtværdig Forvaltning af hans Embede. Det vilde tilvisse være en saare slem Sag, hvis den offentlige Stemme stemplede en saadan Embedsmand som en Skurk, fordi han virkelig var det?

Han bør rebeligt forvalte sit Embede. Han bør efter bedste Overbeviisning raadføre sig med sin Samvittighed, og sin Erfaring, i Fordelingen af det Guld til fattige Mennesker, som gode Hjerter have lagt i hans Haand, og han bør i denne Fordeling ikke vise Partiffhed eller personlig Uvillie mod nogen. Giver han saaledes en Ven eller Veninde mere, end andre, fordi hun eller han er ham kjær, og ikke fordi hun eller han er mere trængende, og den fattige, den sande Trængende, derimod erholde en ringe Andeel, saa er denne Fattigbestyrer en Skurk, der fortjener offentligt Brændemærke. Jeg har saaledes hørt fortælle, at i en Provindsstad blev engang uddeelt meget Brænde, som godmodige Borgere havde skudt sammen til Huusarme. Fattigdirektøren sammesteds var en god Ven af en Bispinde og det var nu i sin Døden, at hun erholdt hele Favne af dette Brænde, uagtet hun ejede en af de største Gaarde i Byen og gjorde store Selskaber, imod at den fattige Huusarme, der manglede personlig Andefaling eller var for bly til at

tale sin Sag, kun etholdt nogle faae Stykker. En
 saadan Fattigbestyrer kan man ligefrem kalde en urede-
 lig Embedsmand, og det med yddermere Tøje, naar det
 endvidere fortællæs, at bemeldte Beninde faaer 3—4
 hundrede Rigsdaler aarlig af Fattigkassen. Det er jo
 en krittiff Tilstand for en saadan Mand, at nægte sig
 Hjør Ben eller Beninde noget til et nyt Schakel
 eller til en smuk Kapp, naar der skeer en Penges-
 uddeling; men den rebelligttænkende Fattigbestyrer springer
 let over denne Steen, uden at snuble. Han maa
 endvidere ikke pånlægge den skatteyndende Borger større
 Fattigskat, end han i Hjertet er virkelig overbevist om,
 at denne kan taale at give. Da nu Fattigskattelignel-
 sen engang er bestemt til ikke at skulle skee efter Grund-
 tarten og Eiendom af urørlige Ting, men efter Fattig-
 direktorens Skjønnende, og dette Skjønnende saa let
 kan strande, naar det naaer en god Ven; saa er dette
 en af de Punkter, som en rebellig Fattigbestyrer især bør
 vogte sig for at afvige fra den rette Vej paa. Naar
 man f. Ex. seer en Oberst, der ejer sin egen store
 Gaard, og lever paa høi Fod, ansat i Ligning med en
 fattig Skolelærer eller en fattig Smedker, der har en
 talrig Familie at underholde; saa er denne Lignelse
 vistnok uretfærdig, og giver Stof til mangehaande Be-
 tragtninger.

Han bør ikke være uopdraget. Det

vil sige, at han bør have en saadan Dannelsse, at han kan forvalte sit Embede og besidder den fornødne Kundskab i alt det som udfordres til det. Blev f. Ex. en Person, der har anvendt sin Ungdom til at skjære Penne eller sælge Svedsker og Rosiner i en Urtebod Fattigbestyrer, saa vilde dette være ligesaa galt, som hvis en fallitgaaende Bedrager blev det; thi en saadan vilde ligesaa lidet besidde den fornødne Indsigt, som den fornødne Agtelse, og det vilde jo i dette Tilfælde være saare slemt, hvis Bedrageres Formue og Taarer flæbede ved en Mand, der blev udseet til at standse Fattiges Nød og Taarer. En Fattigbestyrer bør derfor ikke blot kunne læse og skrive, han bør ikke blot besidde Evne til at læse Morgenposten og det allernyeste Skilderi af Kjøbenhavn, eller Politivennen, hvortil der ikke høres stort andet end det enhver Alhuusgjæst besidder, men han maa besidde Læsning og Kjendskab til fremmede Literaturer og have tilegnet sig det, som i disse Slaaer ind i hans Sag.

Han bør ikke være indbildsk eller have for store Tanker om sig selv. Mydmyghed er Livets Krone, og den er paa sit rette Sted hos den, der daglig har Leilighed til at gjøre sig bekendt med den menneskelige Elendighed i alle dens mangfoldige Former, hvilket netop en Fattigbestyrer har. Er nu en saadan Mand indbildsk og stolt, haanter den

Fattige med Overmod og Brutalitet, og daglig Skælder og smælder paa den, der med bævende Hjerte og kummerfuldt Sind er nødsaget til at søge ham, saa er en saadan Fattigbestyrer en aabenbar ond Mand, der fortjener ethvert godt Menneskes Foragt og Uvillie. Hvad vilde De, Hr. Major! s. Er. sige om den Skurk af en Fattigdirektor, der med ondskabsfuld Grovhed, med Skjælden og Smælden modtager en stakkels Moder og hendes uskyldige Smaa børn, saa disse af Angst krybe under Bordet, af Frygt for den løsladte Tiger, og som, for at vise sin Myndighed, sænder en saadan Moder og Børn, der ved Skjæbnens Modgang ere komne i hans Bold, ud i en Anstalt, hvor Menneskehedens Uffum ere og med hvis Tænkemaade hun og de velopdragne Børn staae i bestemt Mobsætning? Jeg er overbevist om, at De ligesom vilde give et saadant Uhyre det Navn han fortjener, og det saameget mere, naar en saadan Moder ikke forlanger noget af Fattigvæsenet, men han, uagtet dette, dog handler despotisk med hende, fordi det passer til hans onde Sind. Jeg fremsætter kun dette som et Exempel. Hvad vilde De Hr. Major! vel sige om det Uhyre af en Fattigdirektor, der modtog en trængende Moder eller Fader, et forladt moder- og faderløst Barn med Skjældsord, Trudsel og Slag med den knyttede Næve i Ansigtet? Fortjente en saadan Mand ikke medrette, at Almuen gav ham det Prædikat: „den flentie Mand!“ Jeg tør nok sige, at

hvis der var en saadan Mand til i Virkeligheden, som jo er let muligt, da Djævelen viser sig i mange Skikkelser, saa vilde han, til Hæder for Menneſkeheden, snart komme fra sin Post, og en Mand der besad god Villie blive indsat igjen.

Man bør have Kjendskab til det menneskelige Hjerter. Men her strander alersnarest den, der ikke ejer Belvillie mod sine Medmennesker. Thi vil en saadan Fattigbestyrer affærdige en Trængende, fordi dennes Ansigt ikke behager ham, saa kunde han let komme til at begaae en Uretfærdighed. Den psychologiske Kundskab, som man søger i Ansigtet kan saa let bedrage, og den bør aldrig være Norm for en Mand, i hvis Haand hele Familiers Vel er lagt. Her bør blot Erfaringen og Overbeviisningen lede. Vil han ligefrem bedømme en Trængende, og afvise denne, fordi hans Ansigt ikke behager, eller fordi hans Væsen, der kan være forknøyt af Uheld og Nedtrykkelse, er ham imod, saa kan han let begaae en stor Uretfærdighed. Den sande Fattigbestyrer skammer sig ikke ved at gaae selv i den Fattiges Hytte, han undersøger selv med Sagtmobighed og Redelighed Tilstanden, og han hjælper saaledes, at Gaven ikke modtages med Frygt og Angstens Taarer, men med virkelig taknemmeligt Hjerter og med Glædestaarer.

Han bør tale til den Fattige med Mildhed. Er han brutal og opfarende, og overfuser den Trængende med Grovhed uden Marsag, saa er han en ond Mand, der ikke bør befælde en saa vigtig Post. Den Fattige trænger allermest til at finde milde Hjerter. Verdens Modgang har forstenet hans Sind, og i hans Bryst sidder Sorgen; derfor bør han finde Velvillie paa det Sted, der er hans eneste Tilflugt, og møder han her en haard og brutal Behandling, saa kan han let tabe aldeles Tilliden til Menneskene, og Følgen heraf kan ikke beregnes. Det er desuden vistnok ingen veltænkende Mands Villie, at ville endmere bedrøve den, der allerede er bedrøvet nok. Den Mand, der har et godt Hjerte, bedrøver aldrig nogen som ikke har fornærmet ham, og allermindst den, i hvis Hjerte der hviler Bedrøvelse nok.

Han bør ikke være voldsom eller vilkaarlige. Vilde han handle vilkaarlige og voldsomt mod den Fattige, der intet Forsvar har, saa var han et Uhyre af Fattigbestyrer. Den Fattige trænger allermest til at behandles mildt og retfærdigt. Hvad vilde, f. Ex., Hr. Majoren kalde den Fattigbestyrer, der paa en voldsom Maade rev et Barn ved Nattetid ud af Faderens Arme, og lod det og Moderen transportere langt bort, uagtet deres Taare og Sukke; saa Moderen herover saldt af Græmmelse i en dødelig Syg-

dom, der endte hendes Dage, og de stakkels Børn saaledes bleve moderløse? Jeg er ganske overbevist om, at De ligefrem vilde kalde en saadan Mand en Fattigbestyrerdjævel. Men kan det ikke tænkes muligt, at saadant kan være hændet et eller andet Sted?

Han maa ingen Pralhanis være; det vil sige, han maa ikke opføre sig som en Jacob von Thybo, men være sindig og beskeden i sit Væsen og Udfærd, saa Folk ikke skal sige: „see til den Nar hvor han skaber sig til, og dog er han den allerstørste Sinker!“

Nogle af disse Axiomer for en Fattigbestyrer, saaledes som han bør ikke være, kunne allerbedst sættes i det rette Lys ved at dialogisere dem, saaledes som det skal være tilgaaet hos en Fattigdirektor, jeg veed ikke i hvilket Land.

Direktøren (siddende i en moderne Divan, drikende Chokolade og discurerer med en Ven).

Direktøren.

Sa seer De, kjære Ven! Polen bør og skal gaae under, thi der er ikke et større Antal Tiggerpak nogensteds, end netop i Polen, og Tiggerpakket er det aller- værste af alt Pak. Seer De, naar nu Polen — — (det banker) — — der er vel atter en Stodder! seer De, naar nu Polen — — (det banker atter) — Forbomt! man har heller aldrig Fred for det Satans Pak!

— naar nu Polen — — (det banker atter) — i Djævels Skind og Been, kom ind da! —

(En Enteflispinde, træder ind og nejer for Directøren)

Bispinden.

Seg beder tusinde Gange om Forlæbelse, at jeg forstyrrer Hr. Kammerherren; men — —

Directøren.

(meget forekommende)

Dingen Marsag, Deres Naadel behag at tage Plads!

Bispinden.

Seg beder mange Gange! De er altid saa artig.

Directøren.

Behag at drikke en Kop Chokolade! vær saa god, naadige Frue!

Bispinden.

Seg takker mangfoldig! Marsagen hvorfor jeg ellers er saa fri at henvende mig idag til Deres Høivelbaarrenhed, er den, at da Byens Borgere have skudt sammen til at uddele Brænde, saa haaber jeg, at De vil gunstigt have mig i Erindring. De er nu altid saa god, og de 400 Rbd., som de behager aarlig at give mig af Fattigvæsenets Kasse — —

Directøren.

Yes! Deres Naade mener de 400 Rbl., som jeg laante Dem af min egen Kasse. (Til Bennen)
Man maae so see at hjelpe de sande Trængende. Hvad

ellers Brændet angaaer, da er det oprindelig bestemt for Huusarme; men det er mig bekendt, at Deres Mand efterlob Dem ingen Formue, og jeg skal gjøre for Dem hvad jeg kan. (Sagte.) De skal erholde 6 Favne.

— — — **Bispinden.**

Takker ydmygt! Deres Høvelb. er nu altid en hjertensgod Mand. Jeg haaber at De gjør mig den Ære at være min Gæst paa Søndag Aften; der kommer nogle gode Venner til mig. Vel ere Tiderne besværlige, men man maae dog vise sig lidt imellem, og jeg købte i Gaar et herligt fedt Dyr, samt nogle Harer og kalkunse Høns.

— — — **Direktøren.**

Jeg takker mangfoldig, Æren er min. (Sagte) De skal faae Brændet inden Søndag. (Bispinden gaaer.) Den stakkels Kone! det var Synd andet end at hjælpe hende!

— — — **Vennen.**

Men Hr. Kammerherre! Hun ejer jo en af de største Gaarde i hele Byen, har ofte stort Selskab og lever paa en galant Fod.

— — — **Direktøren.**

Herregud! man maa jo dog leve efter sin Stand! (Det banker) atter en Stodder! Kom ind, for Fanben da! (En fattig Kone, klædt i Pjalter, kommer ind med et sygt Barn paa Armen, og bliver bange staaende ved Døren.)

Direktøren. —
 Hvad vil hun? tigge, kan jeg tænke!

Deres Høvelbaarenhed maae ikke blive bred, men jeg har hørt at der skal uddøles Brænde, tre af mine Børn ligge syge hjemme, og dette som jeg har paa Armen kan hverken gaae eller ståe af den engelske Syge. I flere Uger have vi ikke nydt varm Mad, og vi have hverken Tørst eller Brænde i vor Kaffelov. Jeg fordrister mig derfor til at anmode —

Direktøren.

Ja Tiggeri har vi nok af. Hvorfor arbejder hun ikke? see hvor hun seer ud! vil hun pække sig hen paa Maatten ved Døren, Kjerling!

Konen.

Gud veed at jeg gjerne arbejdede, men der er lidet Arbejde at faae, og mine syge Børn kan jeg ikke forlade.

Direktøren.

Men hun drikker alting op! Sy skam sig. I Børnehuset skulde hun, Kvinde!

Konen.

Nei Gud bedre mig for det jeg drikker! i fire Dage har jeg ikke nydt andet end koldt Vand og tørt Brod.

Direktøren.

Ja det er den Bise de alle synger. Men de skal

Hver Kjæst paa Arbeidshuset. (falder) Peter! Kom, bring denne dovne Kvinde hen i Arbeidsanstalten, og gaae derpaa hjem og lad Ungerne bringes derhen, det Pak skal jeg nok blive færdig med.

Konen.

Nej Hr. Direktør! gjør os dog ikke den Ulykke. Vi ville heller fryse og forlanger slet ingen Brænde.

Direktøren.

Så vist! nu staaer jeg som Mar her for hende, Kjærling! affted med hende! vil hun pakke sig! (støder hende ud af Døren, saa hun falder udenfor og staaer et Gul i Barnets Hoved.) Er det ikke noget forbandet Diggerpak! Man kan blive gal af Værgelse over det Krams Overløben. (Drikker sig et Glas Wiin, og sætter sig i Divanen).